

Zdzisław Krzemiński

Pytania i odpowiedzi prawne

Palestra 35/1-2(397-398), 65-66

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

„Czy biologiczny ojciec dziecka pozamałżeńskiego jest uprawniony do wytoczenia pozwu o ustalenie swego ojcostwa w sytuacji, gdy matka dziecka się na to nie zgadza?”

1. Artykuł 84 k.r.o. mówi wyraźnie, że sądowego ustalenia ojcostwa może żądać zarówno samo dziecko, jak i jego matka, jednakże matka nie może wystąpić z takim żądaniem po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności.

Uzupełnieniem tego przepisu jest art. 86 k.r.o., w którym stwierdza się, że powództwo o ustalenie ojcostwa lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka oraz o unieważnienie uznania dziecka może wytoczyć także prokurator.

2. Tyle mówi sam przepis. Wynika z niego, iż ojcu biologicznemu ustawodawca nie przyznał legitymacji czynnej do wytoczenia powództwa. I trzeba od razu powiedzieć, że nie wynika to z przeoczenia legislacyjnego. Faktem jest, że urodzenie dziecka pozamałżeńskiego /czy jak kiedyś mówiono „nieślubnego”/ stanowi dla kobiety zdarzenie z zakresu jej życia intymnego. Proces pociąga za sobą z reguły konieczność ujawnienia na forum sądowym okoliczności związanych z samym poczęciem dziecka. Nie zawsze będą to okoliczności, których przypomnienie jest dla matki dziecka obojętne. Dzieje się tak zwłaszcza wówczas, gdy poczęcie nastąpiło w wyniku gwałtu.

W razie przyznania przez ustawę domniemanemu ojcu legitymacji czynnej w procesie, wskazane wyżej prawo matki byłoby poważnie zagrożone.

3. Należałoby rozważyć, czy w każdej sytuacji biologiczny ojciec pozbawiony jest możliwości dochodzenia swojego ojcostwa.

Zajmował się tym zagadnieniem Sąd Najwyższy w wytycznych z dnia 6 grudnia 1952 r. /C.Prez. 166/52-OSN 1953, poz. 31/ przyjmując, że taki stan rzeczy, jeśli nie jest zgodny z interesem dziecka, upoważnia sąd opiekuńczy do ustanowienia z urzędu, lub na wniosek domniemanego ojca, kuratora dla dziecka, który w imieniu dziecka może wytoczyć powództwo o ustalenie ojcostwa. Kurator ten byłby w takim procesie przedstawicielem dziecka.

4. Dalszym „ratunkiem” dla biologicznego ojca byłaby możliwość wytoczenia powództwa przez prokuratora. Te prawa procesowe prokuratora zostały wyraźnie określone w art. 86 k.r.o.

Uzupełnienie tych przepisów znajdujemy w art. 55-60 k.p.c. Wynika z nich, że prokurator wytaczając powództwo na rzecz oznaczonej osoby, powinien ją wskazać w pozwie. Nie dotyczy to jednak spraw niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego, a więc i sprawy o ustalenie ojcostwa.

Zgodnie z art. 67 k.p.c. jeżeli prokurator, wytaczając powództwo, nie działa na rzecz oznaczonej osoby, wówczas wnosi on pozew przeciwko wszystkim osobom będącym stronami. Uprawnienia prokuratora do wytoczenia powództwa o ustalenie ojcostwa nie ulegają przedawnieniu. Mogą być wykorzystane nawet po śmierci domniemanego ojca.

5. Nowa sytuacja prawna powstała z dniem 1 stycznia 1988 r., kiedy to weszła w życie ustawa o rzeczniku praw obywatelskich /Dz.U. z 1987 r., Nr 21, poz. 123/.

Otóż zgodnie z art. 12 pkt 4 tejsze ustawy, rzecznik może żądać wszczęcia postępowania w sprawach cywilnych, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu na prawach przysługujących prokuratorowi. Z redakcji tego przepisu wynika, że rzecznik jest legitymowa-

ny do wniesienia sprawy o ustalenie ojcostwa oraz do wstępowania do takiej sprawy w każdym jej stadium, także w drugiej instancji.

6. Prawidłowa odpowiedź na postawione na początku pytanie powinna brzmieć:

„Biologiczny ojciec dziecka pozamałżeńskiego nie ma samodzielnej legitymacji do wytoczenia pozwu o ustalenie ojcostwa jego dziecka, może natomiast złożyć do prokuratora lub rzecznika praw obywatelskich wnioszek o wytoczenie takiego powództwa, bądź też zwrócić się do sądu opiekuńczego o wyznaczenie kuratora dla dziecka celem złożenia przez tegoż kuratora pozwu o ustalenie ojcostwa.”

Zdzisław Krzemiński

Literatura przedmiotu:

- J. Gwiazdomorski: Sądowe ustalenie ojcostwa, Warszawa 1977 r.
- B. Dobrzański: Jakże zmiany wprowadził kodeks rodzinny i opiekuńczy?, „Palestra” 1964, nr 5, s. 56.
- W. Masewicz: Prokurator w postępowaniu cywilnym, Warszawa 1975 r., s. 185.
- Z. Krzemiński: Sądowe ustalenie ojcostwa, Warszawa 1966, s. 7.
- Z. Krzemiński: Postępowanie odrębne w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi, Warszawa 1978, s. 19.
- Z. Krzemiński: Legitymacja czynna w procesie o ustalenie ojcostwa, „Palestra” 1966, nr 1, s. 34.
- Z. Krzemiński: Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem /praca zbiorowa/, Warszawa 1989, s. 739.
- K. Piasecki: Kodeks rodzinny i opiekuńczy z komentarzem, Warszawa 1990, s. 382 /praca zbiorowa/.